

KALLE BLOM

Der Wind weht von alle Seiten

KALLE BLOM

Een Duitse carrière

*

Van Machtübernahme tot Wende

FER LUGGER

Fer Lugger - KALLE BLOM

Omslagontwerp: *eFeL*

© 2013 - Fer Lugger

Heruitgave - 2022

Voorwoord

Dit boek gaat over de geschiedenis van Duitsland en handelt over de veelbewogen twintigste eeuw. Het verhaal vertelt over de periode vanaf de verloren Eerste Wereldoorlog - in de herfst van 1918 - tot aan het plotse-linge eenwordingsproces van de vroege jaren negentig.

Te vaak wisselden zich in Duitsland 'Traum en Trauma' af, maar als een phoenix herrees het grote Europese land altijd weer uit zijn eigen as. Liefst vijfmaal leek het land vleugellam, maar evenzoveel keren sloeg de Duitse adelaar zijn vleugels weer uit.

In 1918 ging het Duitse keizerrijk met een eerloze nederlaag ten onder. Het trotse keizerrijk, dat in 1870 na de glorierijke overwinning op Frankrijk door kanselier Bismarck was gesticht, had het nog geen halve eeuw volgehouden. De falende democratie van de in 1919 uitgeroepen Weimar republiek, maakte in 1933 plaats voor de barbarij van Hitlers Duizendjarige Derde Rijk, dat het slechts twaalf jaar volhield.

In 1945 lag Duitsland in puin en as en leek de Duitse adelaar voorgoed zijn kracht verloren te hebben, maar ook nu sloeg hij weer met hernieuwde kracht zijn vleugels uit.

Vier jaar later, in augustus 1949 tijdens de eerste jaren van de Koude Oorlog - geklemd tussen de twee grote politieke wereldsystemen - werd het land verscheurd en gedeeld in Oost- en West-Duitsland.

Na de onverwachte Wende van 1989 - met het afbreken van de gehate Berlijnse Muur - verenigde het gedeelde land zich, tot grote vreugde van zijn bewoners weer. Het land maakte een nieuwe start en sindsdien vormen de alte en de neue Bundesländer samen de Bondsrepubliek Duitsland. De personen die in dit verhaal voorkomen zijn verzonnen. Zij zijn geplaatst in historisch juiste gebeurtenissen, die in de jongste Duitse geschiedenis plaatsvonden, maar hun karakter, uiterlijk en de handelingen die ze verrichtten zijn fictief... maar hadden best waar kunnen zijn. Ik probeer met dit verhaal aan te tonen, dat de marge tussen een opportunistische meeloper en een maatschappijkritische dissident vaak maar heel smal is. Beiden zijn gewone stervelingen en figureren als de speelbal van de machten op de geschiedenisbalk.

Maar voor alles is dit een boek over de fascinerende Duitse geschiedenis.

INHOUD

Proloog

BOEK EEN

De vader

1 De paukenslag van de tamboer

Triumph des Willens

2 De onderdrukten komen thuis

Heim ins Reich

3 De jaren van de wolf

Kriegszeit

4 Het uur Nul

Trümmerjahre

5 De nazomer van de oude indiaan

Das Wirtschaftswunder

BOEK TWEE

De zoon

6 Alte Kameraden

Die stolze Jahre

7 De knieval van een kanselier

Der blutrote Deutsche Herbst

8 De val van een muur

Blühende Landschaften

Epiloog

Ein Haus des Friedes

PROLOOG

DRECK AUS LIDITZ

Het jonge meisje dat op de mooie zomerse avond van 9 juni 1942 haar dorpje Lidice wilde verlaten om in de nabijgelegen stad medische hulp voor haar stervende vader te halen, kwam niet erg ver. Alle toegangswegen naar het kleine Boheemse plaatsje waren hermetisch afgesloten en een tiental inheemse politieagenten zagen er nauwlettend op toe dat geen mens het dorpje meer uit kon.

Erin gaan leverde geen enkel bezwaar op, iedereen was er meer dan welkom en hem of haar wachtte daar een hartelijk onthaal, zo smiespelden een paar Waffen SS-ers, die schijnbaar achteloos tegen de gesloten slagboom leunden maar daarbij toch nauwlettend met hun geweer in aanslag erop toe zagen dat hun bevelen werden opgevolgd. Het jonge meisje dat wanhopig een poging deed om toch door de barricade heen te breken, werd slechts één keer door een blonde sigaret rokende SS-er gewaarschuwd, bij de tweede keer maakte hij met een bajonetsteek een einde aan haar jonge leven. Achteloos deed hij een laatste trek aan zijn sigaret, wierp de brandende peuk op de grond, en trapte hem met zijn zware laarzen draaiend de mulle grond in. Daarna sleepte hij het levenloze lichaam alsof het een zak zand was naar de kant van de weg, waar haar gewicht in het vochtige greppelgras de laatste boterbloemen van dat jaar verdrukten.

'Het is maar *Dreck aus Liditz*' mompelde de moordenaar in zichzelf en dacht daarbij met enige jaloezie aan zijn kameraden die in het dorp zelf een veel groter karwei opknaptten. Daar verzamelden op een boerderij twee SS-compagnieën alle mannen uit het dorp. Ze joegen hen met hun bajonetten naar de binnenplaats. Daar wachtte hen een zekere dood.

Tegen de muur werden bed matrassen geplaatst om te voorkomen dat de kogels tegen de muur zouden afketsen en mogelijk een van de leden van het vuurpeloton zou verwonden. In groepjes van tien werden de Slavisch uitzierende mannen naar de muur geleid om daar te worden neergeschoten. Om negen uur, toen de laatste zonnestralen al lange schaduwen over de executieplaats trokken, waren alle 173 mannen boven de vijftien jaar uit het kleine dorpje dood. Toen het donker werd was alles voorbij.

En al die tijd hadden de camera's van de propaganda filmploeg onophoudelijk gesnord om met hun verstelbare groothoeklenzen de beelden van de represaille en de ondergang van het onbeduidende plaatsje voor de leiders in Berlijn op het celluloid vast te leggen. Terwijl het kleine dorpje met dynamiet werd opgeblazen en vervolgens grote bulldozers de resten die nog stonden, met brute kracht omverduwden en een klaarstaande

werkploeg met het puinruimen begon, werden de vrouwen uit het dorp in gereedstaande vrachtwagens geladen en weggevoerd. Een jonge vrouw met een opvallend blond kindje in haar armen, keek met haar helderblauwe ogen hulpeloos in de lens van de draaiende camera en probeerde nog wat te zeggen, maar haar poging werd ruw verstoord en onder een regen van kolfslagen werd ze de gereedstaande transportwagens ingejaagd. Nog een laatste smachtende blik wierp ze op haar geboortedorp. Toen reed de vrachtwagen langzaam weg.

'Wat zou er met ze gebeuren,' vroeg de man zich enkele dagen later hardop af. Hij zat lui achterovergeleund in een van de vele comfortabele fauteuils die de smaakvol ingerichte zitkamer van de *Gestapo Leitstelle* Praag rijk was en dronk genietend zijn glas Franse cognac. Hij keek daar met andere hoge partijfunctionarissen naar een verkorte versie van de film, voordat die na een laatste controle op ongewenste sentimentele beelden, door de verantwoordelijken naar het hoofdkwartier van de Führer in Berlijn gezonden werd.

De chef van de *Leitstelle* Praag draaide zich met zijn plompe, zwaarlijvig lichaam moeizaam in zijn richting, keek hem enigszins spottend aan en gaf antwoord op zijn vraag. 'De vrouwen van deze saboteurs zijn naar het kamp Ravensbrück afgevoerd en de oudere kinderen van deze verraders zijn in Litzmannstadt ondergebracht. De verdere toekomst van de allerejongste kinderen, diegene met duidelijke Arische kenmerken en onder de twee jaar, wordt in een kindertehuis bepaald. Daar wordt dan bekeken of zij eventueel voor *Germanisering* in aanmerking komen. In dat geval gaan ze eerst naar een *Lebensbornhaus* waar ze door onze rassendeskundigen zeer nauwkeurig worden onderzocht om daarna - bij geschiktheid - door kinderloze partijleden als goede Duitser te worden opgevoed.'

'Dat zullen er twee, hooguit drie zijn,' voegde een ander nog toonloos aan de vragensteller toe. Die had schijnbaar emotioneel naar de executie van de mannen gekeken, maar dat was maar schijn. Hij had niet om deze walgelijke filmvertoning gevraagd.

Hij was voor zaken in Praag en was na een bespreking geheel toevallig van deze filmvertoning getuige geweest. Hij was niet trots op dat wat hij had daarnet op het witte doek had gezien. Hij was blij dat hij niet tot het militaire apparaat behoorde dat deze vuile karweitjes moest opknappen en voelde zich gelukkig dat zijn bevoegdheden en zijn inzet voor het vaderland op een heel ander vlak lagen. Maar ja. Zulke verschrikkelijke dingen gebeurden nu eenmaal in een oorlog. Ze waren vaak onvermijdelijk, ja, soms misschien wel nodig, maar hij kon zelf niet goed aan deze wandaden wennen en was blij dat hij er weinig mee van doen had. Hij was een gevoelig mens en zeker niet zo emotioneel als die anderen in de zaal, die tij-

dens de gruwelijke executiebeelden luid instemmend lachend hun goedkeuring gaven aan dat wat ze op het witte doek zagen.

Het laatste filmbeeld van de vertwijfelde vrouw - met haar mooie blauwe ogen, die vochtig van tranen waren geweest - die tevergeefs hulp had gezocht voor haar en haar kind en daarbij verwijtend recht de draaiende camera in had gekeken, raakte hem toch dieper dan hij wilde toegeven en bleef hinderlijk lang in zijn hoofd zitten.

Het blonde, bijna Arisch uitziende kind dat in haar armen had gelegen was zeker niet ouder dan één jaar geweest. Onschuldig en nog onwetend van de vreselijke dingen die zich rondom hem of haar afspeelden, had het luid gekrijsd.

Op het een jongen of een meisje was? Welke toekomst het arme wicht wachtte? Bedachtzaam deed hij een trek aan zijn sigaar. Als hij eens probeerde...

*

De vader

1

DE PAUKENSLAG VAN DE TAMBOER

TRIUMPH DES WILLENS

Het spiegelbeeld dat het gezicht van de man weergaf, maakte een bijzonder evenwichtige als rustige indruk. Zijn fris geschoren kin met kuiltje, evenals de huid van zijn kaken glansde ietwat blauwachtig van de stevige behandeling met aluin die hij na de scheerbeurt zeer zorgvuldig trachtte te plegen. De flinke scheut heerlijk verfrissend reukwater die hij daar bedachtzaam nog overheen wreef maakte zijn dagelijkse scheerritueel compleet. Hoe vaak in zijn leven zou hij zich nu al geschoren hebben? Hij vond het scheren altijd een dagelijkse marteling, maar vandaag had hij er duidelijk groot plezier in. Het scheermes gleed als een zeis door de schuimende zeepmassa en zijn huid kwam er fris en als herboren onder vandaan.

Begerig zocht hij met zijn vingertoppen naar overgeslagen haartjes en was teleurgesteld dat hij er geen meer vond. Hij had er vandaag lol in, op zo'n dag moest je een baard van minstens drie dagen hebben. Het heerlijke Duitse reukwatertje maakte het genoeg compleet.

Tot voor kort gebruikte hij daarvoor nog allerlei buitenlandse, doorgaans de wat duurdere en bekendere Franse of Italiaanse scheerwaters, maar nu gebruikte hij bij zijn dagelijks terugkomende scheerbeurt nog uitsluitend het 4711 *Kölnischwasser*. Dat was uiteindelijk een goed, degelijk Duits product, dat zeker zo deugdelijk was als de ietwat zwoele buitenlandse geurtjes waarvan het gebruik door zijn landgenoten afgeraden moest worden. Duitsers kochten - indien mogelijk - nu eenmaal Duitse producten, en dat was ook goed zo. De partijleiding wilde dat want zo bleven de dure *Reichsmarken* in het land. Bovendien, - dacht hij chauvinistisch - kwam het geurige spul uit zijn eigen woonplaats Keulen.

De 4711 fabriek - bij de buitenlanders en de toeristen meer bekend als het beroemde Eau de Cologne - lag niet al te ver van zijn eigen mooie stadsappartement en was al zeker enkele eeuwen oud. Hij had er in slechtere tijden, als jonge jongen, zelfs nog even gewerkt. Het beroemde Keulse reukwater was in het jaar 1709 uitgevonden door de Italiaanse kapper Gian Paolo Farina, die in die tijd de Keulenaren knipte en indien nodig, ook van hun baard ontdeed, maar de handige zakenman Willem Mühlens kreeg het recept in handen en stichtte in 1792 de bekende fabriek in de Glockengasse nummer 4711, recht tegenover de oude *Pferdepost*. Zelfs de grote Napoleon had er, naar het scheen, tijdens zijn glorierijke veldsla-

gen toen rijkelijk gebruik van gemaakt en dat wilde voor een chauvinistische Fransman wat zeggen. Dit alles had hij - de hele geschiedenis van het fabriekshuis - uit zijn hoofd moeten leren toen hij daar enkele weken - omdat de etiketteermachine het niet deed - in de geurfabriek de duizenden flesjes die van de band afrolde, handmatig van de goudblauwe merketiketten had moeten voorzien. Het avonds waren zijn vingers tot bloeden toe gebarsten geweest.

Hij hees zich - in gedachten aan vroeger - behoedzaam in zijn fris gesteven hemd, trok de hagelwitte manchetten recht en strikte met grote zorg zijn stropdas die ongewoon licht van kleur was, maar die toch bijzonder goed paste bij het donkerblauwe kostuum, waarvan hij het colbert dat onberispelijk over de dressboy hing, nu aantrok. Hij trok even aan zijn rechter revers, waarop voor iedereen duidelijk het NSDAP-partijinsigne zichtbaar was. Lang had hij getwijfeld of hij zijn SA-uniform aan zou trekken, maar dat leek hem zo vlak na de *Röhmputsch* niet zo raadzaam. Het opzichtig gedragen partijinsigne leek hem voor deze gelegenheid wel voldoende. Hij keek ten overvloede nog eens in de spiegel, schikte zijn blonde haren - die aan de slapen al licht begonnen te grijzen - en zag met zijn donkere ondoorgrondelijke ogen daarin een nogal tevreden mens.

Ja, het ging hem redelijk goed. Maar dat was niet altijd zo geweest. Hij had ook slechtere tijden gekend. Je moest het lot ook een beetje afdwingen, zo vond hij. Het geluk bij het oneerlijke gevecht om een *Platz an der Sonne* zagezegd een beetje op de goede weg helpen. Hij was wel stijgend op de sociale ladder, maar hij was er nog lang niet. De rang van *Ortsgruppenleiter* leek mooi maar hij had nog heel wat armoede in te halen.

Hij was aan de vroege kant, had nog wat tijd over en terwijl uit de luxueuze *Volksempfänger* - die men in de volksmond oneerbiedig *Goebbels-schnauze* noemde - het La Paloma van de blonde voorbeeld ariër Hans Alberts klonk, stak hij een sigaret op en ging nog voor een paar minuten in zijn comfortabele leunstoel zitten en dacht over het verleden na.

Geboren in het tweede jaar van de eeuw had hij als 12-jarig kind het begin van de verschrikkingen van de Grote Oorlog meegemaakt en gezien en gevoeld, hoe het volk vier jaar lang honger en ellende had geleden. In het begin had alles toch zo mooi geleken en zou de glorierijke Duitse overwinning alleen nog maar een kwestie van tijd zijn; maar dat was misplaatste ijdele hoop geweest. Hij was er zelf bij geweest toen zijn moeder in augustus 1914 te midden van duizenden enthousiaste Keulenaren haar man vanaf het perron uitwuidde en hij had gezien hoe zijn vader en zijn kameraden vanuit het oude station in overvolle wagons naar het front werden getransporteerd. Het was dringen geweest in de cafés en bierhuizen van de stad, waar de mensen emotioneel geworden, luidkeels patriot-

tisch *Die Wacht Am Rhein* hadden gezongen en in de versierde straten de vertrekkende frontsoldaten kleurrijke bosjes bloemen op de veldgrijze punthelmen gestoken hadden. *Ein frischer, fröhlicher Krieg* zou het worden, maar van het optimistische gezegde van de keizer - dat zijn jongens allang voor Kerstmis weer thuis zouden zijn - kwam niets terecht.

Het werden vier lange donkere jaren vol honger en ellende en in iedere Duitse familie viel wel ergens een dode te betreuren. Het was een bijzonder zware tijd geweest. Zij hadden geleefd van noodrantsoenen die de stad Keulen via de bonboekjes van de voedselvoorziening aan haar burgers had uitgedeeld. Toen echter de aanhoudende geallieerde blokkades en de uitputtende materiaalsslagen aan het oorlogsfront nog meer honger, kou en misère aan het thuisfront veroorzaakten, hielpen ook deze distributiebonnen - waarop niets meer te krijgen was - de mensen van de voormalige Pruisische vestingstad Keulen niet meer. Suikerbieten en allerlei soorten koolrapen waren in de laatste jaren van de oorlog het belangrijkste bestandsdeel van de dagelijkse kost geweest en alleen de vindingrijkheid van de vrouwen hield de bevolking op de been.

Er werd in Keulen op last van de jonge, energieke burgemeester een veldkeuken ingericht die de ergste nood van haar burgers moest ledigen, maar buiten wat kleffe, grauwe gort was daar verder niets anders te krijgen. De goedwillende jonge burgervader werd door zijn hongerende stadsgenoten schamper voor *Graupenauer* uitgemaakt, maar dat maakte hun honger er niet minder om.

In de late herfst van 1918 liep met een laatste, definitieve Duitse nederlaag de oorlog ten einde, maar betekende de vrede nog lang geen einde aan de honger en ellende van het verarmde, leeggebloede en oorlogsvermoeide Duitse volk. Verraden door het eigen 'rode' thuisfront, dat door straatgevechten, revolutie en innerlijke twisten de legerleiding tenslotte gedwongen had eerloos de wapens neer te leggen - zo heette het indertijd. Nooit had een vijandelijke soldaat een voet op keizerlijke bodem gezet en toch had de regering gecapituleerd, maar in feite was het de legerleiding die lafhartig de handdoek in de ring had gegooid. De wilskracht van het volk werd toen als een ballon waar de lucht was uitgelopen en daarmee verdween ook de Duitse patriottische gedachte.

Daarna brak overal opstand uit. Het waren Friedrich Ebert en zijn rechterhand Gustaf Noske geweest die als eersten beseften dat verliezers nooit geschiedenis schreven. Zij gaven de bolsjewieken de schuld en sloegen als het ware hun eigen opstand neer. Zij sloegen de rebellerende soldatenraden de rode tanden uit. Na de oorlog was ook zijn vader gewond en zwaar gedesillusioneerd naar huis teruggekeerd. Het was zijn vader niet meer. Gebroken en vernederd en zich door zijn eigen landgenoten verraden voelend, kon hij maar niet begrijpen dat alle geleden pijn en ellende in de

koude modderige Vlaamse loopgraven voor niets was geweest en dat gedachtenis aan al de miljoenen jonge levens die daar op het slagveld waren gebleven nu besmeurd werden en dat kreupelen en gewonden door het thuisfront als oud vuil werden behandeld. Dagenlang kwam hij niet uit zijn bed en wilde hij liever dood zijn dan zo eerloos verder te leven. Zonder enig oorlogspensioen of een andere bron van inkomsten voor zijn familie kwijnde hij, medelijden met zichzelf hebbend, eenzaam op zijn bed weg.

Bijzonder pijnlijk en zeer vernederend was ook de ondoordachte Britse maatregel geweest die - direct na de oorlog, via aanplakbiljetten - alle mannelijke Duitsers, vanaf een bepaalde leeftijd, verplichtte het hoofd te ontbloten voor buitenlandse officieren.

Gelukkig had die schaamteloze maatregel niet zolang bestaan. De burgemeester van Keulen, Konrad Adenauer, weigerde deze biljetten op te hangen en beet de Britse bevelhebber verwijtend toe - dat een echte gentleman er geen waarde aan zou hechten om een overwonnen volk zo zwaar te vernederen. Dat was een zwaar verwijt geweest.

Het was echter goed afgelopen voor de moedige soms wat impulsieve burgemeester, die al eens eerder onbesuisd 300.000 liter alcohol voor de neus van de aanstormende rode marxistische revolutionairen in de Rijn had laten lopen. De vissen in de rivier wisten dagenlang niet hoe ze het hadden en draaiden eindeloos hun cirkeltjes. Enfin, de misplaatste maatregel werd tijdig ingetrokken en de Britse gentleman gaf zijn fout toe maar bedacht rancuneus wel vele andere vernederende regelingen. Het had dan ook niet veel gescheeld of er was een van het moederland afgescheiden Rijnlandse republiek ontstaan. De geallieerde overwinnaars legden Duitsland naast deze vernederingen ook buitensporig hoge herstelbetalingen op en toen het straatarme, bankroete land niet aan deze onredelijke eis kon voldoen, bezetten in 1923, Franse en Belgische troepen als represaille het industriële Ruhrgebied. De geallieerden hadden met hun granietharde vorderingen het verslagen land nog verder het moeras ingedrongen.

En of de rampspoed voor het geplaagde volk nog niet genoeg was geweest kelderde in datzelfde jaar met een duizelingwekkende vaart de Duitse mark in een hyperinflatie naar beneden en was het geld het aansteken van een sigaar niet eens meer waard. Men rekende niet meer af met miljoenen maar met biljetten van vele honderden miljarden die niets, maar dan ook niets meer waard waren. Menigeen die voorheen enigszins welvarend was geweest en zijn moeizaam gespaarde geld niet in zekere beleggingen, zoals bouwland of gebouwen had geïnvesteerd, maar zijn spaargeld tegen een vaste, veilige rente op de bank had laten staan, was in een klap straatarm. Het was een gouden tijd voor gewetenloze sjacheraars en louche handelaren die op de zwarte markt, in ruil voor goud en

juwelen, hun koopwaren versjacherden en daarmee een kapitaal hadden verdiend. Daar waren toen, volgens de krantenberichten uit die tijd, opvallend veel Joden bij geweest. De felle verwijten aan hun adres gericht logen er niet om. Het waren zware tijden. Iedereen schreeuwde maar wat en wilde zijn gelijk halen.

'Iedereen die nu honger durft te hebben wordt doodgeschoten,' meldde een satirisch weekblaadje en het waren niet alleen de armen en de daklozen die het gelijk van de redacteur bevestigden. Niet veel later was zijn vader gestorven. Zijn dood kwam niet onverwachts, hij wilde gewoon niet meer verder leven in dit anarchistische land. De enige die hem toen regelmatig op zijn ziekbed bezocht had en tevergeefs geprobeerd had hem wat op te beuren was een oude frontkameraad van hem geweest, die net als hij in de modderige loopgraven van het westelijke front gewond was geraakt en óók leed onder de pijnlijke en psychische gevolgen van een mosterdgasvergiftiging. Als Duitse jood had hij onder de voortdurende verwijten van de rechtse pers - die zijn lezers voorhield dat het vooral de Joden waren geweest die het vaderland tijdens de oorlog van binnenuit hadden uitgehold - bijzonder zwaar te lijden. Deze dolkstootlegende begon met de dag meer te leven en vond tenslotte bij het geplaagde Duitse volk dat - zoals dat altijd gaat in slechte tijden - naar een schuldige zocht, steeds vaker een dankbare voedingsbodem.

De begrafenis van zijn vader was eenvoudig en somber geweest. Slechts een handjevol familieleden, enkele vrienden en bekenden - waaronder ook zijn Joodse vriend - hadden hem in een doodskist van goedkoop hout, naar zijn laatste rustplaats begeleid. Voor een uitgebreid samenzijn na de teraardebestelling, met koffie en rijkelijk gebak zoals dat vroeger in het Rijnland gebruikelijk was geweest, was geen geld. Het waren nu eenmaal geen tijden om dood te gaan.

Hij, Karl Blom, was in die keiharde, onrechtvaardige tijd net 21 jaar oud en wanhopig op zoek naar werk dat er niet was. Hij had een heldere kop, kon redelijk goed leren en had na 6 jaar volksschool en enkele jaren hogereburgerschool, nog tijdens de oorlogsjaren en grotendeels op kosten van de Rooms-katholieke kerk, de Technische Hogeschool van Keulen bezocht. Hij was daar met hele mooie cijfers voor bouwingenieur geslaagd, maar kon daarmee nergens aan de slag.

Van alles had hij aangepakt maar zijn grote droom om ooit nog eens een zelfstandig bouwondernemer te worden leek niet uit te komen en was verder af dan ooit. Zijn kennis werd nergens gevraagd. Hulpkelner in louches danslokalen waar meisjes met kortgeknipte *Bubikopf* in hun nog kortere rokjes ijverig de Charleston dansten was hij geweest, maar ook in een plaatselijke kachelfabriek had hij als monteur gewerkt; maar nergens voor lang. Overal hadden, als men zich daar al de moeite voor nam, nog voor-

dat hij goed en wel aan zijn werk begonnen was, zijn ontslagpapieren alweer klaargelegd. Hij had de hoop op iets beters al bijna opgegeven en zich berustend bij zijn onzeker lot neergelegd, maar zijn energieke moeder had hem keer op keer weer opnieuw gemotiveerd. Hij had immers niet voor niets gestudeerd en eenmaal kwam de goede tijd weer terug, dat stond vast, en dan stond men zeker weer op gediplomeerde ingenieurs te wachten en kon hij kiezen uit de vele aangeboden banen.

'Aan alles komt ooit een einde,' had ze hoopvol gezegd en daarbij waarschijnlijk gedacht aan de moeilijke tijd die achter hen lag. 'Veel moeilijker kon het toch niet worden,' had ze voorspeld. Ze scheen daar gelijk in te krijgen.

Na 1924 leek het ergste leed geleden. Het buitenland verstrekke weer langlopende leningen aan Duitsland en met de dag steeg het vertrouwen en won de economie weer aan stabiliteit. Langzaam maar zeker kroop de zakenwereld uit het diepe dal. Het bedrijfsleven toonde weer enige activiteit en overal openden de fabrieken weer hun deuren. Ook in de nog altijd onder Brits bestuur staande stad Keulen woei een frisse ondernemingswind en werd ijverig gebouwd. Onder zwaar protest van belanghebbenden werden op last van het gemeentebestuur ook de eeuwenoude Pruisische vestingwerken afgebroken. Dit tot grote woede van de grondspeculanten die er hun veel te dure kantoren en chique woonhuizen wilden bouwen en nu zagen dat door natuurvriendelijke plannen van het stadsbestuur de potentiële bouwgrond omgetoverd werd tot een prachtige *Grüngürtel*.

Maar ze deden nog veel meer! Een spiksplinternieuw sportstadion werd gebouwd, de ultramoderne handelshaven Niehl werd onder het gejuich van het zakenleven aangelegd en ook de stokoude *Karrassierskazerne* werd gesloopt en op het vrijgekomen grondstuk verscheen het nieuwe beursgebouw, de imposante Keulse *Messe*. Maar het meest gewaagd en pretentius van alle stedelijke bouwplannen was wel de nieuwe Mülheimerbrug, die de langste boogbrug van Europa zou moeten worden. En het was aan dit laatste bouwproject - dit prestigieuze bolwerk van techniek - waaraan Karl Blom onaangename herinneringen had. Dat kwam zo.

Tijdens de eerste voorzichtige opbloei van de economie had hij inderdaad moeiteloos werk kunnen vinden, precies zoals zijn moeder dat voorspeld had. Weliswaar nog ondergeschikt en slecht betaald, maar gaandeweg had hij naast zijn theoretische schoolkennis ook aan werkervaring gewonnen en stapje voor stapje en baantje voor baantje was hij gestaag geklommen op de loonlijst en daarmee gelijktijdig ook op de sociale ladder. Hij werd gevraagd op party's, bijeenkomsten en branchevergaderingen en maakte door zijn gezond verstand en helder inzicht, kennis met rijke invloedrijke bouwheren die allemaal goed waren voor miljoenenprojecten.

En zo'n vele miljoenen kostend project was ook de aanbesteding van de eerdergenoemde nieuwe Mülheimerbrug. Hij zag eindelijk zijn grote kans komen en nam die met beide handen gretig aan. Hij zou als kleine onderaannemer van het grote belangrijke staalconcern Krupp, die volgens ingewijden de miljoenenopdracht voor de boogbrug moeiteloos in de wacht zou slepen, een brokje uit de volle ruif meepikken. De hangbrug van de concurrent, de firma Harkort, zou het volgens deze laatste niet halen.

De gemeenteraad van Keulen was volgens de kenners in meerderheid vóór een boogbrug en in de speciaal voor dit belangrijk project in het leven geroepen bouwcommissie waren zeven leden vóór en slecht twee tegen een boogbrug. Het plan voor de hangbrug van Harkort zou het dus zeker niet halen en Krupp had - om zo te zeggen - de opdracht al in zijn zak.

Voor onderaannemer Blom was er dus handenvol werk en minstens 14 arbeiders waren nodig om de werkzaamheden te verrichten en om aan de tevredenheid van opdrachtgever Krupp te voldoen. Voor kredieten en de nodige bouw en werkvergunningen wilde een bekende uit de branche, een als betrouwbaar bekendstaand Joods zakenman, in ruil voor een aandeel in de winst wel zorgen. Ook de vakbond lag niet dwars en na het tekenen van een veelvoud van formulieren en contracten leek niets en niemand meer de lucratieve deal iets in de weg te leggen en leek zijn lang gedroomde wens uit te komen.

Maar men had buiten de waard gerekend. Zijn raadgevers waren veel te optimistisch geweest, want nog voordat de bouwondernemer Blom ook maar een bout of schroef had aangedraaid of ook maar een fundament beton had gestort, was hij alweer failliet geweest. Een van de twee commissieleden, die eerder voor een hangbrug gekozen hadden en pertinent tegen een boogbrug hadden gestemd, was niemand minder dan de invloedrijke en machtige burgemeester van de stad Keulen, Dr. Konrad Adenauer.

Met een officieel rapport in zijn hand, waarin de door hem opgetrommelde deskundigen zich bezorgd afvroegen of de weke Rijnbodem de zware boogbrugconstructie wel aan kon, wist hij op slinkse wijze een aantal van de anti-hangbrug stemmers alsnog te overtuigen en werd het plan voor een stalen hangbrug op 28 april 1928 door de gemeenteraad met 43 stemmen vóór en 36 tegen aangenomen. De uiteindelijke uitverkiezing was door toedoen van Konrad Adenauer ten gunste van firma Harkort en hun hangbrug uitgevallen. De grote machtige staalgigant Krupp stond met lege handen maar kon die tegenslag gemakkelijk verwerken. Voor hen was deze tegenslag en de - door toedoen van een eigenzinnige burgemeester, gemanipuleerde verloren opdracht - slechts een kleinigheid geweest, maar het prestigeverlies baarde de concerndirectie meer zorgen.

Voor de kleine bouwondernemer Blom - die dat alleen maar in naam was geweest en van de ene op de andere dag bankroet was gegaan - waren de zorgen groter. De schuldeisers stonden met bosjes op de stoep, de vakbond lag dwars en eiste het achterstallige loon op voor de arbeiders, die geen minuut voor hem gewerkt hadden en tot overmaat van ramp ontkende zijn voormalige zakenpartner ook maar enige vorm van betrokkenheid met de zaak te hebben. De sluwe zakenpartner wist van niets en kon dat ook met tal van ingewikkelde contracten bewijzen. Hij had de argelose aspirant-ondernemer - die nog nooit met dit bijltje gehakt had, veel te goed van vertrouwen was geweest en voor de administratie aangewezen was op anderen - alleen op papiergeld geleend want tot een echte kredietverlening was het nooit gekomen. Blom had op zijn eigen firmanaam grote schulden gemaakt. Zogezegd in de bouwwereld de grote meneer uitgehangen en gedaan alsof hij de lucratieve bouwopdracht van Krupp al binnen had gehad, arbeiders aangenomen, kostbaar materiaal en werktuigen besteld en verdere bedrijfskosten gemaakt, zodat al die onbetaalde rekeningen zich hoog hadden opgestapeld en hem nu door ongeduldige schuldeisers aangeboden werden.

'Sie sind ein Hochstabler, ein gerissener Hund,' had de goedgebekte advocaat van de tegenpartij hem voor de rechtbank snauwend voorgeworpen, maar de oude grijsharige rechter die in het jongste verleden meer van zulke gevallen te behandelen had gehad, wist precies hoe de vork in de steel zat en dacht er het zijne van. Weer iemand die door louche Joodse zakenlieden met onduidelijke contracten bedrogen was en met valse voorwendselen van zijn geld werd beroofd. Jammer, maar hij kon toch niets anders doen dan de arme man die voor hem stond, in zijn vonnis tot een hoge geldboete te veroordelen en hem failliet laten verklaren, maar intussen dacht hij er het zijne van. Die Joodse schurken met hun haakse neuzen bleven ongrijpbaar terwijl voor hun argelose slachtoffers de weg van het *Gericht* en de *Strafanstalt* in Keulen letterlijk en figuurlijk maar een zeer korte weg was. Toch nog maar eens op de eerstvolgende partijbijeenkomst aankaarten, dacht hij in zichzelf.

Nu was een bedrijfsbankroet in de rampzalige winter van 1928 niet direct een spraakmakend schandaal, maar toch ook geen verdienste.

Na de enkele jaren van hoopvolle economische opbloei, die men in Duitsland optimistisch de *'Golden Twenties'* had genoemd, stortte op vrijdag 25 oktober in New York de beurs op Wallstreet in. De gevolgen daarvan waren voelbaar in heel Europa, maar vooral in Duitsland, dat nog altijd aangewezen was op buitenlandse kredieten. De langlopende Amerikaanse leningen vormden de hoeksteen van de Duitse welvaart, en de gevolgen van deze onvoorziene 'Krach' waren dan ook voor dit land catastrofaal. De teleurstelling van het Duitse volk, dat nog altijd de sporen droeg van een

verloren oorlog en een daaropvolgende rampzalige geldontwaarding en bezig was voorzichtig uit het diepe dal te kruipen en nu weer wreed werd teruggeworpen, was bijzonder groot. Overal in het geplaagde land volgde nu de reactie op deze 'Krach' en sloten de banken hun deuren. Het gevolg hiervan waren duizenden faillissementen en voor de stilgelegde fabrieken stond een armzalig leger van miljoenen werkloze arbeiders urenlang in de rij te wachten voor wat brood.

Onder het anonieme leger van arme sloebers dat dagelijks weer opnieuw de vernederende gang naar de centrale voedselverstreking maakte, had ook Karl Blom zich bevonden. Uitzicht op werk was er niet en maandenlang had hij doelloos en vertwijfeld door de straten van de Keulse Altstadt geslenterd en er voor een paar mark de vuilste werkjes gedaan. Hij kende de stad ondertussen op zijn duimpje. Angstvallig zette hij altijd de kraag op van zijn dure, maar nu versleten wintermantel en was bang dat iemand van de voorbijgangers in hem de gesjeesde bouwkundige ingenieur zou herkennen. Maar hij had geen andere keus en weer was er de vernederende gang naar de stedelijke *Volksküche*.

Toen echter de nood het hoogst was en hij op zijn armzalig achterkamer-tje van het vervallen *Mietshaus* dat ze na de dood van zijn vader betrokken hadden in de donkere nachten wel eens dacht aan zelfdoding, had zijn lot zich ten goede gekeerd. Voor een paar mark was hij bezig geweest om de voorgevel van een porseleinwinkel schoon te spuiten en trachtte hij met een brandspuit de anti Joodse leuzen die daarop gekalkt waren, te verwijderen. Hij werd daarop hard aangesproken door een man die hem in eerste instantie niet herkend had, maar toen hij dat wel deed, was zijn blinde woede omgeslagen in verbazing.

'Werk jij voor een smerige jood?' had de man, een kennis uit de school-tijd, hem verwijtend toegesproken. 'Dan ben jij wel erg diep op de morele ladder gezakt zijn en moet het je wel verduiveld slecht gaan, anders kan ik me niet indenken dat je als echte Duitser dit werk voor een vuile jood doet. Die gewetenloze uitbuiters. Onze stad telt 20.000 Joden, ken je er een die het slecht gaat?' had hij kwaad gezegd. 'En je was op de TH nog wel zo'n bolleboos,' voegde zijn vroegere studiegenoot er nog bijtend aan toe.

Veel had hij daar niet op weten te antwoorden en zich schamend over zijn armoede had hij maar gezwegen en de man maar over zichzelf laten kletsen. 'Ik weet dat het een bijzonder moeilijke tijd is, waar maar eens vlug verandering in moet komen, maar dat jij als volbloed Ariër dit onwaardige werk uitgerekend bij een jood doet, iemand van dat verachtelijke volkje dat juist medeverantwoordelijk is voor de ellende in dit land en dat ons volk tijdens de oorlog heeft verraden en van binnenuit heeft leeggezogen, wil er bij mij niet in,' schreeuwde hij extra luid. 'Kijk eens naar mij, niet zo

heel lang geleden stond ik ook als arme sloeber bij het *Arbeitsamt* in de rij voor werk dat er niet was, en werd ik ook overal snauwend afgewimpeld en van het kastje naar de muur gestuurd, maar dat is sinds ik bij de partij ben gegaan voorbij. Hitler zorgt goed voor zijn mensen. Je zult zien, het duurt niet lang meer dan grijpen wij de macht en maken we korte metten met al diegenen die ons daarbij in de weg staan. Denk daar maar eens over na. Hier lees dit maar eens,' zei hij nog altijd driftig, maar hij had hem daarbij toch vriendschappelijk op de schouder geklopt en bij wijze van afscheid een recent exemplaar van de *Völkische Beobachter* in zijn handen gedrukt. 'Dan kom je vanzelf wel op andere gedachten en leer jij dat het met die halfzachte zogenaamde democratische Weimar kopstukken nog eens heel slecht afloopt,' zei de man zelfbewust.

'Hee, jij bent toch zeker geen vuile communist, want dan loopt het met jou ook slecht af,' had hij in het weggaan nog waarschuwend geroepen.

Thuis gekomen had Blom meer uit verveling dan uit interesse de nazikrant gelezen en daar stond inderdaad in dat Hitler in een vlammende redevoering gezegd had dat hij met al zijn tegenstanders hardhandig zou afrekenen en dat er in het nieuwe Duitsland geen plaats meer was voor de andersdenkenden. Waarmee hij in de eerste plaats de communisten en sociaal-democraten bedoelde, maar ook de door hem zo verachte Joden kregen er in zijn rede ongenadig van langs. In het partijkrantje stond ook een grote advertentie waarin de redactie Hitlers '*Mein Kampf*' uitbundig aanpreef.

Nieuwsgierig geworden naar dat wat die man allemaal wilde, kocht Blom de volgende dag voor zijn laatste 12 mark deze 'Bijbel' voor nationaal-socialisten. Dat had meteen al tot een stevige discussie met zijn moeder gevoerd die het allemaal maar opportunistisch gezwets van een Oostenrijkse gek vond die, indien hij serieus genomen werd, zeer gevaarlijk kon worden en dan ook voortijdig gestopt moest worden.

Veel had Blom voordien niet over de man geweten. Hij wist bijvoorbeeld wel dat hij zich door zijn aanhangers 'Führer' liet noemen, hij tijdens de wereldoorlog aan Duitse zijde tegen de geallieerde vijand had gevochten en in Beieren wegens een mislukte *Putsch* een tijdje in de gevangenis gezeten had en daar in de cel van de gevangenis Landsberg dit boek geschreven had en dat de radicale ideeën uit zijn 'levenswerk' bij de bevolking steeds meer weerklank vond. Hij wist ook dat de nazi-partij steeds meer leden aantrok. Kortom, meer om zijn moeder te plagen dan uit overtuiging besloot hij ook lid te worden van de NSDAP. Maar ook - omdat hij gezien en gehoord had hoe goed het zijn vroegere studiegenoot ging en hoe zelfbewust en trots die nu door het leven ging - besloot hij partijlid te worden en meldde hij zich gelijktijdig ook bij de SA aan.

De *Sturmtruppen* van de SA waren de sterke arm van de partij en ze hielden zich voornamelijk bezig met het propaganderen van de nationaal-socialistische wereldbeschouwing. Het was een bont gezelschap van idealisten, ruziezoekers en vechtersbazen die kameraadschap en trouw aan Hitler boven alles stelden. Deze kameraadschappelijke mannenwereld stond Blom wel aan. Bovendien wat had hij te verliezen; de filosofie van Hitler dat iedereen in Duitsland - uitgezonderd de verfoeide Joden dan - gelijk was en dat er bij zijn partij niet gekeken werd wie je was en waar je vandaan kwam, maar wat je kón en wat je wilde, vond hij eerlijk. Hij was het zat altijd maar onder te liggen en steeds maar weer klappen te krijgen; hij wilde wel eens zien wat de partij hem bracht.

Hij werd ingeschreven en bezocht eerst aarzelend maar later steeds frequenter de partijbijeenkomsten. Daar werd hij door de *Kreisleiter* altijd hartelijk begroet. - Aan een ervaren betonexpert die flink mee wil werken aan de opbouw van een nieuw, groot en machtig vaderland is altijd wel behoefte - had de plaatselijke partijleider in zijn bombastische welkomrede gezegd, en zijn boodschap was speciaal tegen Blom gericht geweest. Hij had aanvankelijk de kat uit de boom gekeken, moest eerst aarden aan de ruwe maar kameraadschappelijke sfeer die er onder de leden heerste, had moeten wennen aan de brallerige gezwollen toon waarop men sprak, maar had zich door de met bier doordrenkte partijliederen die na afloop van de vergadering altijd werden gezongen, weer in zijn studententijd gewaand.

Was het eerst uit den brode, zijn eerst zo sceptische houding verdween als sneeuw voor de zon en meer en meer voelde hij zich in de kameraadschappelijke partijkring thuis, dit tot grote ontzetting van zijn moeder, die niets van de nazi's wilde weten. Plotseling ging alles net weer een beetje beter. Hij kreeg hier en daar van de met nazi's sympathiserende bouwondernemers wat kleine opdrachten, kreeg ook tot zijn verbazing weer gemakkelijker wat krediet en verdiende nu weer genoeg voor zijn eigen kostje. Eindelijk was hij weer iemand. Hij wist ook wel dat met het verschijnen van één zwaluw het nog geen zomer was en dat het gros van de toespraken van de Führer maar gebakken lucht was en dat alles wat hij voorstond op een dag als een grote zeepbel uit elkaar kon spatten maar toch...Het charisma van de man maakte hem tot een ziener, een profeet die precies wist wat het geplaagde Duitse volk van hem wilde horen, - dat dan ook zei - en in zijn *Weltanschauung* en visie over het zo nodige *Lebensraum* een gevoelige snaar trof in het *gesundes Volksempfinden* van de murw gebeukte Duitse burgers. Ook bij Blom sloeg de vlam van het Duitse nationalisme aan. Maar hij bleef zeer voorzichtig.

Hij onthield zich in vergaderingen van al te krasse uitspraken en ontweek bij de harde straatacties tegen de andersdenkenden de persoonlijke

knokpartij. Hij hield niet van vechten, - hij moest het meer van zijn hersens hebben - had hij verontschuldigend tegen zijn kameraden uit de knokploeg gezegd. Die hadden hem met hun domme gezichten schaapachtig aangekeken en hem laatdunkend uitgelachen, de fijne nuance die in die zin lag hadden deze ruwe bonken niet begrepen. De *Kreisleiter* had hem echter in bescherming genomen - de hersens van een academisch *Gebildete* waren ook nodig in de strijd, maar werden gespaard voor later als het vuile werk door de spierbundels gedaan was - had hij gezegd. Dan kwamen de denkers uit de partij aan de beurt. Die tijd kwam nog wel.

Die tijd kwam inderdaad. Overall won de nazi-partij aan macht. Allang gesteund door het Duitse bedrijfsleven vond Hitlers *Weltanschauung* ook steeds meer bijval bij het gewone volk en bij de verkiezingen van 14 september 1930 behaalde hij met zijn partij ruim 6 miljoen stemmen. Een jaar geleden, in '29 waren dat nog maar net 800.000 geweest.

Dag en nacht was Karl Blom voor de partij in de weer geweest. Onvermoeibaar zette hij zich in voor het heil van de partij, bezocht hij vergaderingen, organiseerde hij verkiezingsbijeenkomsten en zijn ster steeg in korte tijd boven het regionale niveau uit. Zelfs hogere partijfunctionarissen werden door zijn frisse, verstandige aanpak gegrepen of door anderen uit de partij op hem opmerkzaam gemaakt. Ze konden niet meer om hem heen. Hij organiseerde tot grote woede van het overwegend katholieke stadsbestuur imponerende fakkeloptochten door het stadscentrum van Keulen, bedacht nieuwe verkiezingstactieken en won tot zijn eigen verbazing zowaar binnen het nationaalsocialistisch partijorgaan aan invloed. Hij reorganiseerde alles van binnenuit en maakte met zijn tactische aanwijzingen de plaatselijke nazi-partij tot een goed geoliede machine.

Natuurlijk gebeurde dit alles binnen het kader van het partijprogramma en naar de strikte aanwijzingen en nauwe richtlijnen van de propaganda specialisten uit de rijkshoofdstad Berlijn, maar toch...zijn bescheiden inbreng was merkbaar geweest. Daar waar hij zich vroeger nooit om bekommerd had, dat wat hem toen niet lag - het organiseren - bleek nu zowaar zijn sterkste kant te zijn. Hij voelde zich tevreden toen hij merkte dat hij deze keer op het juiste paard gewed had. Deze keer was hij er op tijd bij geweest. Sommige mensen kwamen altijd te laat hoe vroeg ze ook vertrokken. Maar hij deze keer niet. Hij was precies op tijd op de rijdende trein gesprongen en die trein was niet meer te stoppen en denderde in hoge snelheid voort.

Bij de verkiezingen van juli '32 haalde de NSDAP 35% van alle uitgebrachte stemmen en steeg in zetels van 107 naar 230 en was daarmee de grootste partij in de Duitse Rijksdag. Ze viel weliswaar bij de verkiezingen

van november, een jaar later, teleurstellend terug naar 196 zetels en velen riepen toen al luidkeels - nu is het met Hitler en zijn partij gedaan - maar die zogenaamde doemdenkende politiekenners hadden zich toch schromelijk vergist. Op 30 januari 1933 was het dan eindelijk zover. Adolf Hitler werd na een wekenlang durend politiek steekspel door de oude *Reichspräsident* Paul von Hindenburg op volkomen legitieme wijze tot kanselier van Duitsland benoemd. De droom werd nu waarheid. Het oogsten kon beginnen.

Nog maar enkele dagen eerder waren Blom en enkele van zijn partijvrienden getuige geweest van een belangrijk voorval en hadden ze gezien hoe de rechtse politicus von Papen met zijn politieke tegenspeler Hitler, in het huis van baron von Schröder in Keulen, een geheimgehouden gesprek had gevoerd.

Aan zijn groep had men de eervolle taak gegeven om samen met enkele SS-ers de villa, waar het geheimgehouden gesprek plaatsvond, onopvallend en discreet te bewaken. Daar was nog heel wat te doen geweest. Ieder afzonderlijk en met tussenpozen van enkele minuten hadden de onderhandelaars het huis van de baron betreden. Een lid van Hitlers eigen lijfwacht had daarvan stiekem foto's gemaakt en die voor veel geld aan een verslaggever van een Berlijnse krant verkocht.

Toen die foto's een dag later in de krant verschenen, waren de politieke tegenstanders woedend geweest en hadden von Papen van dubbelspel en verraad beschuldigd. In werkelijkheid had hij toen al - op 4 januari - op basis van coalitiegeleijkheid zijn politieke tegenstrever Hitler, het Duitse kanselierschap aangeboden. Het schandaal om deze spraakmakende foto's werd door de pers breed uitgemeten. Eerst had men iemand uit zijn groep van deze indiscretie verdacht maar al snel bleek de boosdoener iemand uit de lijfgarde van de Führer zelf geweest te zijn.

Hitler had er niet al te veel woorden aan verspild, het scheen hem niet echt te deren en misschien kwam het uitlekken van dit geheime gesprek hem zelfs wel goed uit, wie weet. Dat wist je bij de Führer nooit. Dat was politiek op hoog niveau, daar hadden de kleine, onbelangrijke regionale partijmannen zoals hij geen enkele kijk op. Ze hadden weliswaar meerderre malen in bloedige straatgevechten tegen de vuile bolsjewieken hun leven voor de partij gewaagd, maar van het grote machtsspel dat gespeeld werd hadden de ruwe bonken toch geen kaas gegeten.

Daarbij waren ze in het katholieke Rijnland in vergelijking met de vuurrode rijkshoofdstad Berlijn, waar bijna dagelijks de troepen van de Führer slaags raakten met de rooien, nog behoedzaam te werk gegaan. Want Keulen lag evenals de steden Düsseldorf en Bonn in de nog altijd gedemilitariseerde zone en de nationaal-socialisten konden daar op felle gealli-

eerde tegenstand rekenen en vonden ze bovendien bij hun bemoeiingen een hun vijandelijk gezinde burgemeester Adenauer en zijn katholieke gemeenteraad op hun weg. De burgemeester, de dwaas, had toen hem bekend werd dat de Führer een redevoering in de stad Düsseldorf op zijn programma had staan en op 17 september op het vliegveld van Keulen zou landen en enkele dagen in de domstad zou verblijven, Hitler niet willen ontvangen. Ook had hij verboden de Rijnbrug waarover de Führer de stad in zou rijden, te versieren. De eigengereide burgemeester van Keulen was van mening dat Hitler de reis naar het Rijnland maakte in functie van partijleider en niet als pas de benoemde Duitse kanselier. Daar de brug gemeentelijk bezit was en hij als eerste verantwoordelijke van de stad onder geen enkel beding mee wilde werken aan enige reclame voor de nazi's, had hij op het laatste moment alle feestelijkheden op de brug verboden. Dat ging echter niet zonder slag of stoot.

Urenlang waren Blom en zijn mannen onvermoeibaar bezig geweest en hadden ze honderden hakenkruisvlaggen en talloze borden met nationaal-socialistisch getinte leuzen op de spanten van de Rijnbrug aangebracht. Bij het verwijderen hiervan door een politiemacht was het tot ongeregeldheden gekomen en had hij bij de knokpartij met de toegestroomde communisten een bloedige wond aan zijn hoofd opgelopen. Een zware straattegel gegooid door zo'n vuile rooie, was volgens zijn kameraden de oorzaak van zijn verwonding geweest maar hij had zelf wel beter geweten. Gewoon uit angst gebukt had hij zich tijdens het gevecht en zich daarbij hard aan een van de stalen balken gestoten, maar hij maakte zijn strijdmakkers over zijn vermeende heldendaad niet wijzer. Hij liet het bij nader inzien maar zo. Een beetje moed en heldhaftigheid konden immers in deze tijd geen kwaad.

Hitler was woedend geweest over het brugincident maar had gedaan alsof het voorval hem niet raakte; maar hij was de burgemeester niet vergeten. Dom, dom, oerdom. Nu was de eigenwijze dwaas ontslagen, mocht zijn eigen stad niet meer in, was de starre ex-burgemeester op de vlucht voor de nazi's en verborg hij zich ergens in een of ander klooster in de Eifel en was zijn politieke tegenstander Adolf Hitler nu heer en meester in Duitsland. Zo snel konden de dingen soms gaan.

Toen de Führer uit handen van de oude ietwat seniele Rijkspresident Paul von Hindenburg - alleen in de vroege morgen was de oude heer er nog enigszins met zijn hoofd bij - zijn benoeming tot *Reichskanzler* ontving, maakten zijn overgelukkige partijgenoten er in het hele land een spraakmakend spektakel van. De kleine mank lopende, maar o zo intelligente propagandachef Dr. Jozef Goebbels maakte er in de plaats van het gebeuren, de *Reichshauptstadt* Berlijn, een ongekend opzweepend volksfeest

van. Doorlopend bracht hij persoonlijk over de diverse Duitse radiostations een enthousiast ooggetuigenverslag van het feestelijk gebeuren. De grote fakkeloptocht die op die winteravond in Berlijn gehouden werd was ronduit groots en imponerend. Met brandende toortsen vertrok een SA-colonne in de avondschemering vanuit de *Tiergarten*. Ze werden gevolgd door duizenden marcherende *Stahlhelmers* en uiterst gedisciplineerd trokken ze gezamenlijk door het Brandenburger Tor de drukke binnenstad in. Voortdurend zwaaiend met hun swastikavlaggen en onder het zingen van het Horst Wessel lied of andere krijgsliederen, trokken ze in gesloten colonne marcherend voorbij.

Bij het presidentiële paleis gekomen stopte de stoet even en brachten ze eer aan de oude eerbiedwaardige president, maar toen even later hun eigen Führer op het balkon verscheen en triomfantelijk op hen neer keek waren ze uitzinnig van vreugde en schreeuwden ze luidkeels hem hun *Sieg Heil* toe. Overal waar de stoet voorbijkwam klommen jongelui in de bomen en langs de overvolle Wilhelmstrasse hingen de toegestroomde mensen - bang om iets van het spektakel te missen - als druiventrossen in de ijzeren hekken. De brandende fakkels die extra leken op te gloeiden in de winterse duisternis, hypnotiseerde de toegestroomde massa en het diepdonkere trommelgeroffel dat overal in de stad te horen was, zorgde voor een bijna spookachtige sfeer. Het festijn was door de kleine intelligente propagandaminister zo meeslepend geënceneerd dat de mensen die het grote spektakel zelf meemaakten - maar ook zij die in het hele land ademloos aan hun radiotoestel gekluisterd mee luisterden - spontaan in huilen uitbarstten.

Ook Blom had op die avond zijn emotie niet kunnen onderdrukken en zijn tranen maar de vrije loop gelaten. Trots in zijn uniform van *Bereidschaftsleiter* gestoken - zo ver had hij het al in de SA gebracht - paradeerde hij met zijn mannen door de straten van de Keulse binnenstad en genoten ze van deze *Triumph des Willens* en de gevoelige nederlaag die ze hun aartsvijanden - de socialisten en communisten - hadden toegebracht. Maar ze waren er nog lang niet. Hun Adolf Hitler mocht nu dan wel Rijkskanselier zijn, maar nog altijd bezaten de nationaal-socialisten slechts 35 % van de stemmen. Bij de laatste verkiezingen in november had de partij zelfs teleurstellend 2 miljoen stemmen verloren en bezette ze slechts 196 van de 600 zetels in de Rijksdag. Ook in de regeringscoalitie met de partij van vice-kanselier von Papen konden de nazi's maar op 3 ministersposten rekenen tegen 8 van de combinatiepartij von Papen-Hugenberg. Op het verwijt aan von Papen dat hij Adolf Hitler aan de macht had geholpen, had deze hooghartig teruggezegd, 'maar Mijne Heren toch, wij hebben deze Herr Hitler even voor ons ingehuurd, we geven hem en zijn affreuzen politiek hooguit drie maanden, en beslist niet meer.'

Zelden zou een politicus zich zo schromelijk vergissen. Maar het was niet meer terug te draaien. Het verleden had zo'n diepe wonden geslagen tussen de gematigden en de links-radicalen dat een poging om Hitler de rug toe te keren niet meer mogelijk was geweest. Maar nog altijd was de partij niet echt stevig verankerd.

Daar moesten de Rijksdagverkiezingen van 5 maart voor zorgen. Daar moesten de bruinhemden hard toeslaan en - koste wat kost - desnoods met harde acties en intimiderende propagandastunts de meerderheid bereikt worden en de mogelijkheid scheppen tot een eenpartijstaat. Als een groot wonder kwam hen de Rijksdagbrand daar bij te hulp. Op de avond van 27 februari 1933, enkele dagen voor de geplande verkiezingen van 6 maart die het kanselierschap van Adolf Hitler moesten doen bevestigen, brandde het oude regeringsgebouw van de Duitse Rijksdag totaal af en dat dramatische voorval speelde de nazipartij enorm in de kaart.

Door handig manipuleren van Hitler en zijn metgezellen kregen de communisten de schuld van deze ramp in de schoenen geschoven en de as gloeide als het ware nog na of ze werden al samen met de socialisten opgepakt en in concentratiekampen opgesloten om daar door SA-mannen hardhandig politiek te worden heropgevoed. De lijsten met de adressen van deze partijafgevaardigden lagen al klaar en met één slag ontteden de bruinhemden zich van 100 rode zetels in de Rijksdag. Bovendien werd de Staat van Beleg afgekondigd en zogenaamd bang voor een communistische opstand werden de bepalingen van de grondwet, die aan eenieder persoonlijke vrijheid garandeerden, voor onbepaalde tijd opgeheven. Dat was wat Hitler beoogde. Dit was juist wat ze nodig hadden en de nazi's handelden er dan ook naar.

Het Duitse volk werd door hun sterke optreden mateloos geïntimideerd en overal veroverden de nazi's stormenderhand het land. Iedere rechtgeaarde partijman liep nu trots rond in zijn uniform. Nu pas waren ze echt de baas in het land en ze lieten dat aan hun vijanden merken ook. Ook Kalle Blom.

Die avond had hij een ernstig gesprek met zijn moeder. Haar mening telde voor hem zwaar. Ze was voor hem altijd de stem geweest die het volk vertegenwoordigde. Ze voelde feilloos de stemming onder het gewone volk aan en hij vertrouwde blindelings op haar oordeel; maar nu kwam het tussen hen toch tot een heftige woordenwisseling. Ze zag hem niet graag in SA-uniform, vond het okergele partijpak oerlelijk en bovendien een regelrechte belediging voor de nagedachtenis aan zijn overleden vader.

'Hoe kun je er toch zo lelijk bij lopen?' hield ze hem verwijtend voor. 'Je lijkt wel een sprekende mosterdpot,' zei ze spottend tegen hem.

Wat dat er mee te maken had was hem niet goed duidelijk geweest, maar om nog meer wrijving in huis te voorkomen, vroeg hij niet verder.

Ze was de dochter van een straatarme officier die zich in de oorlog van 1870 tegen de Fransen door zijn moed had onderscheiden en het van doodgewone frontsoldaat tot eerste luitenant had gebracht. Maar wegens het gebrek aan voldoende financiële middelen had hij de dure officiersstand niet kunnen ophouden en daarom maar ergens beambte geworden. Misschien dat dát er iets mee te maken had. Vandaar misschien haar duidelijke afkeer tegen deze Adolf Hitler, die in de laatste oorlog als gewone soldaat toch maar mooi met het ijzeren kruis gedecoreerd was en ondanks zijn armoede en tegenwerking het wel tot de op een na hoogste post in het land had gebracht.

Hij was het bekvechten zat! Het werd hoog tijd eens om te zien naar een eigen woning. Dan keek men hem niet zo op de vingers en was hij alleen voor zijn doen en laten verantwoordelijk en viel zijn komen en gaan niet zo op. Meestal kleepte hij zich direct om als hij van een partijbijeenkomst kwam, maar die avond had hij dat als in een overwinningsoes expres niet gedaan. Van enige feestvreugde was bij haar echter geen sprake.

En voor Hitler en zijn partij had ze nog altijd geen goed woord over gehad. 'Het is een charlatan, mijn jongen. Een gevaarlijke dwaas die als men hem niet tijdig stopt en hem laat begaan met zijn *Gleichschaltung* politiek, het land diep in het ongeluk zal storten,' had ze bitter gezegd. 'Een weggelopen schreeuwer uit die halfzachte Alpenrepubliek, een fanatici die daar als kunstenaar niet aan de bak kwam en toen maar naar München is gegaan. Een nare clown die zichzelf graag hoort praten en er op uit is de mensen in dit land met valse beloftes te misleiden,' had ze daar met verheffende stem nog aantoegeweegd. 'Jij zult het zien dat ik ook deze keer weer gelijk krijg. Ook zonder de bemoeienis van die ordinaire nazi, die mistige dagdromer, zal de economie ooit wel weer eens stabiliseren en zal dit land vroeg of laat weer op zijn oude niveau terugkeren. Daar hebben we die buitenlandse schreeuwlelijker met zijn belachelijk snorretje echt niet voor nodig,' beet ze hem ongewoon vinnig toe.

'Daar denken de miljoenen landgenoten die op hem gestemd hebben toch heel anders over. De beloftes van die andere partijen - die hun kans gehad hebben - kwamen met hun mislukte regeringen niet verder dan wat loze beloftes en zou het onder hen ooit goed gekomen zijn? Wanneer dan? Daar hebben de 6 miljoen hongerige werklozen nu niet veel aan,' had hij haar geërgerd geantwoord.

Maar zijn moeder deed alsof ze hem niet hoorde. 'Zijn onduidelijke herstelprogramma dat van ons Duitsland weer een sterk en machtig land moet maken is een grote luchtbel die op een goede dag gewoon in honderdduizend kleine belletjes uiteenspat. Jullie bezitten nog altijd maar 44% van alle stemmen en doen alsof dat de meerderheid is,' vervolgde ze kwaad. 'Waar zijn die andere 56% van de uitgebrachte stemmen dan ge-

bleven? Wonen die mensen plotseling niet meer in Duitsland? Zijn die opeens weg? Alleen het rode front al - de socialisten en de communisten - hebben, als ik de krant goed heb gelezen, 6.000.000 stemmen gekregen, dat zijn samen nog altijd 100 zetels in de Rijksdag; wou je die gewoon wegpoetsen,' zei ze wetend welk gelijk ze had. 'Het is alleen jammer dat die twee partijen zich zo slecht verstaan.

En dan dat eeuwige gejakker op die arme Joden. Alsof die er wat aan kunnen doen dat het hier zo slecht gaat. Je moest je schamen. De enige die zich na de oorlog om je zieke vader heeft bekommerd was een Jood, ben je dat vergeten. Als die ons toen niet af en toe wat had toegestopt, was je regelrecht verhongerd. Dan was je allang dood en begraven geweest, al twijfel ik eraan of we daar nog genoeg geld voor hadden gehad. Misschien hadden we je gewoon in de grond gestopt. Ben je dat vergeten? Knoop dat dan maar eens goed in je dovemans oren,' zei ze steeds kwader wordend.

Enfin, beiden waren woedend geworden en het gesprek had een onaangename wending genomen. Hij had de wijste partij gekozen en zich omgekleed, in burgerpak gestoken en alleen aan zijn partijinsigne op zijn rechterrevers kon je zien dat hij een nazi aanhanger was. Ontstemd had hij het huis verlaten. Het triomfgevoel dat hij gevoeld had over de grote overwinning van zijn partij en dat zijn bloed sneller had doen vloeien, had nu plaatsgemaakt voor enige bezorgdheid. Een ding was hem duidelijk; zijn moeder zei gevaarlijke dingen en als ze niet op tijd haar mond wist te houden zou ze daar in de toekomst grote moeilijkheden mee kunnen krijgen. Op dat gebied viel met de partij nu eenmaal niet te spotten. Diep in gedachten liep hij verder.

In de stad waren de sporen van de feestelijkheden nog duidelijk te zien. Overall waar hij voorbijkwam hingen hakenkruisvlaggen te wapperen en zochten de mensen zich op en discussieerden opgewonden met elkaar. Hij had naar het partijlokaal kunnen gaan om daar onder het genot van een stevige pot *Kölsch* met zijn kameraden de overwinning te vieren, maar daar had hij na de heftige woordenwisseling met zijn moeder nu even geen zin in. Bovendien had hij daar de meeste uren van de afgelopen dagen verbracht. Alleen om te slapen en zich te verschonen was hij even naar huis gegaan. Hij was bijna onophoudelijk voor de partij in de weer geweest. Het resultaat had hem voldaan en trots gemaakt, maar nu had hij even tijd nodig voor zichzelf en snakte hij naar een moment van rust en bezinning. In gedachte wandelde hij langs de Rijnsoever, had niet in de gaten dat hij steeds verder van huis raakte en pas in de buurt van de *Botanischer Garten* besloot hij in een klein havencafé wat te gebruiken. De frisse westenwind had zijn hoofd leeg gemaakt, hij kon weer helder denken en bovendien maakte de lange avondwandeling hem hongerig.

De verzorging van de inwendige mens was er door de drukte van de afgelopen dagen danig bij in geschoten. Alleen het bier had tijdens die emotionele uren in het partijlokaal overvloedig gestroomd. Met worst, altijd maar weer met vette worst. Nu snakke hij naar de stevige *Strammer Max* die buiten naast de deur van het café op een uithangbord - waarvan de verf al begon te bladeren - voor twee en een halve *Reichsmark* aangeprezen werd. Hij trad erbinnen. De kleine kroeg was slechts matig bezet. Buiten de slome kastelein die werkloos achter zijn tap leek in te dommelen, en een paar bezoekers die apathisch aan hun tafeltje zittend stil hun glaasje dronken, was er ook nog een al wat oudere pianist die waarschijnlijk tegen een paar glazen alcohol als loon - op de slecht gestemde piano - zijn Engelse deuntje speelde. Af en toe deed hij een poging om mee te zingen, een inspanning, die hij tot zichtbaar genoegen van de enkele bezoekers maar voortijdig staakte. De bezoekers, een man of acht, waren allemaal mannen, verder was er niemand.

Het kroegje was onmiskenbaar een arm arbeiderscafé dat zo te zien betere tijden gekend had en waarschijnlijk onder de sociaal-democraten en communisten zijn beste klanten vond. Voor de Rijnschippers lag het kleine café net iets te ver van de haven. Werklozen zeker, die hier met drank hun laatste paar marken en hun nutteloze tijd verdedden, dacht Blom bevooroordeeld. De gedachte dat hij nog niet eens zo lang geleden zelf tot het grote leger van werklozen had behoord en van de ene dag in de andere had geleefd, verdrong hij weer even vlug als dat ze was opgekomen.

De aanwezigen keken niet op of om toen hij het eenvoudige etablissement betrad en zijn overjas aan de kapstok hing. Alleen de kroegbaas gaf de bezoeker als groet een knikje en nam stilzwijgend de bestelling aan. Zijn toch al ontevreden gezicht betrok en kreeg een nog norsere blik toen hij in een snelle oogopslag het partijinsigne op de rechter revers van Blom zag. Hij was hier duidelijk niet welkom, maar de cafébaas, waarschijnlijk door eerdere ervaringen met fanatieke partijleden door schade en schande wijs geworden, was te angstig om hierover zijn misnoegen aan de onwelkome gast uit te spreken. Zwijgend en zonder al te veel plichtplegingen bracht hij vrij vlug de bestelling.

Ook Blom zweeg en gaf de man als dank voor het gebrachte een minzaam knikje, aan een gedachtewisseling met de man had hij geen enkele behoefte. Tegen alle verwachting in smaakte de uitsmijter zoals hij buiten op het uithangbord werd aangeprezen. Prima dus. Het was niet overdreven en ook geen woord te veel geweest. Hij lag ruim op het bord, de eieren roken heerlijk en aan de dikke plakken ham was ook niet gespaard en samen met een heerlijk glas bier bezorgde het de gast een volle maag en een bijbehorend gevoel van tevredenheid. Nog enigszins nagenietend van de eenvoudige maar stevige maaltijd en de rust die er in het kleine café

heerste bleef hij nog een tijdje zitten, bestelde nog een glas bier en maakte pas na een tijdje aanstalten om te vertrekken, maar juist toen hij opstond om het café te verlaten stormde een horde SA-mannen luidruchtig het lokaal binnen en nam hij - nieuwsgierig geworden - weer plaats. Hij wilde wel eens zien hoe de confrontatie met de andere bezoekers verliep. De SA-mannen waren duidelijk dronken en op ruzie uit.

Met veel rumoer namen ze bezit van het café. Ze schoven met een breed gebaar de tafels en stoelen aaneen tot een lange rij en de gekleurde vaasjes met kunstbloemen die op de verschoten tafelkleedjes stonden, werden achteloos in een hoek gesmeten en maakten plaats voor asbakken, sigaretten en bier. Veel bier.

Hun gelaarsde voeten werden schaamteloos op de nog vrije stoelen gelegd en ze begonnen met dubbele tong luid hun strijdliederen te zingen. Een man of twaalf, met aan het hoofd een SA-Scharführer schreeuwden om het hardst. Blom kende de mannen niet. Ze waren duidelijk niet van hier en hij zag aan het kraagembleem dat de *Staffel* uit Koblenz kwam. Mannen van *Gauleiter* Simon uit Koblenz, stelde hij vast. Wat kwamen die doen zo ver van huis? De pianist die als een klein bang wezeltje achter zijn piano zat meende het goed en probeerde ze - toen ze uitgezongen waren - te plezieren en de tijd op te vullen met zijn pianospel. Dat viel in slechte aarde. Een van hen, een nog piepjonge blaaskaak van hooguit achttien jaar, liep naar de piano toe en blafte de verblufte man toe: of hij geen andere muziek kende dan dat armzalige Amerikaans klinkend getokkel? Of hij geen echte Duitse muziek kende en waarom hij die dan niet speelde? Ze waren verdomme hier in Duitsland en niet in dat verrekte jodenland, Amerika. Ze hadden geen enkele behoefte aan die *Niggermusik*. Ze wilde echte Duitse volksmuziek horen. Muziek met hart. Was hij misschien zelf ook zo'n vuile Jood?

De angstige man - die jammer voor hem, inderdaad een flinke neus had en met enige fantasie voor Jood door kon gaan - ontkennde dat en probeerde bibberend enkele operettetonen aan te slaan, maar het kwaad was al geschied. De hele knokploeg bemoeide zich ermee. Ze haalden hun boksbeugels tevoorschijn en het was duidelijk dat ze een aanleiding zochten voor een flinke vechtpartij. Scheldend en vloekend vielen ze met vier man over de kleine pianist heen, om hem vervolgens tot bloedens toe te bewerken met hun slagtuigen.

Het was een zeer ongelijke strijd; de kleine man verdedigde zich nauwelijks tegen het brute geweld. Ze spuwden hem in zijn gezicht en sloegen hem zo lang met hun boksbeugels, tot hij bewegingsloos bleef liggen.

Ze schopten hem met hun zware laarzen nog eens hard in zijn maag en wierpen hem, als een vuil hoopje, in een hoek van het café. Een ander aantal, waaronder de *Scharführer*, nam de bange kastelein voor hun reke-

ning. Twee mannen hielden hem vast terwijl de andere twee hem met hun boksbeugels bewusteloos sloegen. Het bloed sijpelde uit zijn mond en oren. De rest van het stel joeg de andere aanwezigen angst aan en sloegen hen onder een slagregen van bruto geweld met hun knuppels het café uit.

Ook Blom scheen niet aan hun blinde woede te ontkomen, maar toen ze hem ruw bij zijn schouder pakten en daarbij zijn partijspeldje zagen bonden ze in en waarschuwden ze hem er zich niet mee te bemoeien.

'Bemoei je er niet mee kameraad,' zei de *Scharführer* met een verwonderde blik in zijn wrede ogen. Wat deed een partijgenoot nu in zo'n obscure havenkroeg? wilde hij er vragend aan toevoegen, maar hij hield zijn mond, dat waren zijn zaken niet. Misschien deed die collega ook maar gewoon zijn werk en was hij in burgerpak voor de partij op stap.

'We zijn hier op last van hogehand,' legde hij nijdig aan Blom uit. 'Toen een partijkameraad van ons, enkele dagen geleden in uniform iets wilde bezorgen in deze kroeg, hebben ze hem met z'n allen als dank daarvoor zwaar mishandeld. Hij zit nu nog gewond thuis en kan zijn werk niet meer doen,' zei hij agressief. 'Ongestraft laten wij geen SA-man door dit vuile communisten pack mishandelen. Het is hun verdiende loon en tevens een voorproefje van wat hun straks nog te wachten staat,' beet de onderofficier hem steeds kwader wordend toe. 'Als een van hen de pijp uit gaat heeft hij pech gehad, veel is niet aan hen verloren. Voor dit rode crapuul is in het nieuwe Duitsland toch geen plaats meer,' schold hij tot besluit en keerde Blom zijn brede rug toe.

Een groet kon er niet meer van af. Hij had al tijd genoeg besteed aan deze onbekende partijgenoot, meende hij geërgerd. Hij voegde zich weer bij zijn mannen die - zich niet meer om hun slachtoffers bekommerend - breed staande hun bier opdronken en luid het Horst Wessel lied zingend het lokaal verlieten. Richting Koblenz, terug naar huis of misschien wel naar een volgende afrekening. Wie weet. Plotseling vond Blom die partijhymne een vreselijk lelijk lied. Konden ze verdomme niet beter een mooi oud krijgslied zingen. Er waren verdomme toch zoveel mooiere en oudere Duitse krijgsliederen.

Hij verliet ietwat aangeslagen het café. Ook hij bekommerde zich niet om de slachtoffers van de slachtpartij die hij zojuist ongewild had gezien. Het stemde hem er niet vrolijker op en zijn - na de heftige woordenwisseling met zijn moeder eerder die avond - toch al bedrukte geweten won er niet aan vrolijkheid door. Maar beter er verder geen ruchtbaarheid aan te geven, het was beter te zien, te horen en te zwijgen, dacht hij laf. Bovendien waren het zijn partijkameraden, ook al kwamen ze uit een andere *Gau* het bleven SA-ers. Tot dusver was hij er wel eens bij geweest als de SA, in hun beruchte klopjachten op communisten en socialisten, tijdens de straatge-

vechten de zoveelste knokpartij met de rooien hadden geleverd. Dan had er ook wel eens bloed gevloeid. Natuurlijk ging het daarbij niet altijd even zachtzinnig aan toe en viel er af en toe wel eens een dode. Ook vielen er in het gevecht bij hun tegenstanders wel eens zwaargewonden, maar dat waren politieke vijanden die zich bovendien geducht wisten te verdedigen en ook niet op een dode méér of minder keken. Maar dat walgelijke incident van vanavond, waarbij een handjevol volkomen onschuldige mensen die argeloos hun biertje zaten te drinken, door een horde SA-ers brutaal waren overvallen en genadeloos werden toegetakeld, beviel hem niet. De kleine, tengere man achter de piano had niet eens een poging gedaan om zich tegen de woestelingen te verdedigen en de kastelein had - stevig vastgehouden door vier vechtersbazen - ook geen schijn van kans gehad. Nee, het voorval van vanavond zinde hem niet. Onschuldige zinloos aftuigen was niet zijn aard. Maar wat wilde je. Zo ging dat.

Goed beschouwd was de SA van stafchef Ernst Röhm op zijn minst een semi-militaire organisatie te noemen, die vast aan de nazi-partij verbonden was. Adolf Hitler beschouwde ze zelfs als zijn privéleger. Ze waren zijn politieke soldaten die voor hem de vuile karweitjes opknaptten. Het was een goed geoliede organisatie die tijdens de machtswisseling al ruim 300.000 aanhangers telde en waar ontelbare werklozen tijdens de crisisjaren naast stevige kleding, ook voeding en een warm onderdak hadden gevonden. Het SA-leger groeide uit tot een waar *Lumpenproletariat* van kelners zonder baan, werkloze kantoorklerken, slechtopleide jongeren en talloze andere kansloze mislukkelingen uit alle lagen van het volk.

Velen sloten zich aan bij de SA uit louter opportunisme en sommigen van hen dachten niet zo 'bruin' als dat ze zich voordeden. Het was goed beschouwd een rommelige vergaarbak van gefrustreerde baantjeszoekers, die net als Blom probeerden om via de partij - als die eenmaal de macht had - een goedbetaald baantje te bemachtigen. Maar de meeste van hen waren toch verstokte fanatieke nazi's die hun vaderland volgens het *Führerprinzip* tot een geheel nieuwe *Volksgemeinschaft* wilden omvormen.

De democratische gedachte hadden ze allang morsdood verklaard en zichzelf met veel bombarie tot het superieure *Herrenrasse* uitgeroepen. Ze scholden op alles wat buitenlands was, maar de Joden hadden in hun scheldkanonnades toch de speciale aandacht. Die waren immers uit op de vernietiging van de Ariërs en probeerden met hun slinks gekonkel de wereldheerschappij te veroveren. De Joden schuwden daarbij - volgens de protocollen van de wijzen van Zion - zelf geen enkel middel. Ze waren niet alleen schuld aan de verloren oorlog, maar stonden volgens de nazi's ook aan de wieg van het liberalisme, het marxisme, socialisme, kapitalisme en ja zelfs de parlementaire democratie was een uitvindsel van dit vervloekte Joden ras.

Dat dit alles met elkaar in tegenspraak stond en dat de Joden niet voor alle misstanden en ondeugden in de wereld verantwoordelijk waren, wist Blom ook wel, zo achterlijk was hij nu ook weer niet. Maar hij hield het wijselijk voor zich. Alleen zij die blindelings de partij-ideologie volgden maakten bij de SA kans op carrière en hij was een aardig stuk op weg. Hij had het al tamelijk ver geschopt en een verdere weg lag breed open.

Zo'n bliksemcarrière als Karl Ernst - de protegé van SA-stafchef Ernst Röhm - die het in enkele jaren - van kelner in een obscure nachtclub tot *Obergruppenführer* van de SA in Berlijn had gebracht, was niet nodig, ja vond hij zelfs niet wenselijk. Opereren aan de buitenste rand van de machtscirkel was voor hem voldoende. Hoge bomen vingen immers veel wind en ook buiten het allerhoogste machtscentrum viel er in het nieuwe Duitsland voor een slimme jongen veel geld te verdienen - en daar ging het tenslotte in deze keiharde wereld om. Bovendien had hij de indruk dat het met de binnenlandse strijd nu wel zo'n beetje gedaan was. Nu Hitler kanselier was en een beroep kon doen op de *Wehrmacht* was de SA overbodig geworden, er viel immers niets meer te verdedigen. Al zijn politieke tegenstanders waren intussen monddood gemaakt of op zijn minst uitgeschakeld.

Intuïtief voelde hij aan - hij wist zelf ook niet goed waarom, maar hij had de indruk - dat het met de macht van de SA grotendeels gedaan was. De elitaire SS-ers van Heinrich Himmler stonden ongeduldig te trappelen om de macht van ze over te nemen. Dat waren keiharde goedopgeleide en gedisciplineerde jongens die voor niets en niemand een stap opzij gingen en als Hitlers persoonlijke *Schutzstaffel* grof geweld zeker niet schuwden. Het werd hoog tijd om op een ander paard te wedden.

Hij liep naar een lagergelegen houten bankje dat ietwat verscholen aan de verlaten Rijnsoever lag. Hij stak een sigaret op en nam - nadat hij eerst met zijn zakdoek de zitting had schoongeveegd - plaats op het bankje en keek uit over de donkere rivier, waarop in de opkomende mist de rijnen, varende in beide richtingen, bijna moeiteloos hun weg naar ver gelegen bestemmingshavens vonden. Hier op de linker Rijnsoever had hij vroeger als klein kind vaak gespeeld. Hij had er in de warme zomer vaak gezwommen en daarbij de talloze Rijnvissers in hun kleine bootjes gadeslagen, wanneer zij met overvolle netten vis naar huis terugkeerden. Als de wind die dag goed stond kon hij hier ook de heerlijk zoete geur van de cacaobonen van de Stollwerck chocoladefabriek ruiken; voor de lekkernijen zelf had hij geen geld gehad. Soms had hij zich dan met de eeuwige stroom mee willen laten drijven, door naar de monding van de rivier, ergens ver weg in rustige Holland, waar geen oorlog was en de mensen steeds rijker en rijker werden. Hij had toen met de zorgeloosheid van een kind van de natuur genoten en ondanks de belabberde oorlogstoestand nog niet de gro-

te zorgen van de volwassenen gekend. Alleen zijn altijd hongerig knorrende maag had voortdurend geprotesteerd tegen de moeilijke omstandigheden. Later toen hij ouder werd en de ernst van het leven genadeloos toesloeg, was hij niet meer naar deze plaats uit zijn vroege jeugd jaren teruggekeerd. De onschuld en de onbekommerdheid van zijn jeugd werd wreed verstoord door het anarchisme en de ordeloosheid die na de Grote Oorlog overal in Duitsland uitbrak. Chaos, wetteloosheid en voortdurende revoluties hadden het geplaagde land totaal gesloopt. Gelukkig was daar nu - met de verkiezing van Hitler tot *Reichskanzler* - een definitief einde aan gemaakt. De nazi's zouden Duitsland wel van het kwaadwillend tuig en andere ongewenste elementen schoonvegen. Voor profiteurs en werkschuwendes was er geen plaats in dit nieuwe Duitse Rijk. De hardnekkige en aanhoudende verwijten uit het buitenland - dat Duitsland onder Hitler een ondemocratische eenpartijstaat geworden was, een onvrije dictatuur waar de mensen om hun ras of overtuiging werden vervolgd - mochten dan misschien wel waar zijn, maar een ander politiekstelsel - de democratie van de weke en rommelige Weimar-republiek had dat wel duidelijk bewezen - bracht het geplaagde volk geen brood op de plank.

En handelden hun rode tegenstanders met hun eeuwig gepredikt over de komende communistische wereldrevolutie dan zo democratisch, of de adellijke landjonkers die toch zo graag hun keizer Wilhelm terug wilden hebben? Dachten die, in hun voortdurend streven naar meer macht, misschien aan de voorspoed en het welzijn van de kleine burgerman! Nee toch! Nou dan!

En dan de in het buitenland zo felomstreden houding van de nationaal-socialistische partij tegenover de Joden. Ach, dat zou ook wel loslopen. De verwijten leken in ieder geval schromelijk overdreven te zijn. De ongegronde aanklachten kwamen voornamelijk van de Amerikaanse Joden, die het in hun dagbladen maar niet na konden laten de haatcampagne tegen Hitler Duitsland stevig aan te dikken. In iedere revolutie vielen nu eenmaal slachtoffers en zo gewelddadig als in het kleine buurland Oostenrijk, waar de braaf katholieke kanselier zonder blikken of blozen opdracht had gegeven om met kanonnen op onschuldige demonstranten, die om hun bestaansrecht vochten te schieten, was het hier niet gegaan.

De machtswisseling van 1933 was - op een paar uitzonderingen na - vrijwel zonder noemenswaardig bloedvergieten verlopen. De paar excessen die inderdaad hadden plaatsgevonden en die dan ook door de buitenlandse pers nog eens extra breed werden uitgemeten, waren te verwaarlozen geweest. De hetze uit het buitenland was dus geheel overbodig. Duitsers wisten zelf wel hoe ze met hun dissidente landgenoten om wilden gaan, daar hadden ze geen arrogante preek uit Amerika voor nodig. Bovendien, de soep werd nooit zo heet gegeten als dat ze werd opge-

diend. Het zou ook nu wel loslopen. Het buitenland zou over een paar jaar verbaasd staan te kijken, hoe hier het werkloosheidsprobleem was opgelost. De crisis was overwonnen.

Het was laat geworden. Inmiddels gloorde aan de horizon de dageraad en de eerste prille zonnestrallen beschenen de pilaren van de Mülheimerbrug en zette de staalgrijze hangbrug in een vurige oranje-rode gloed. Het beeld van de gehate brug en de herinnering aan de ranzige affaire en het onrecht dat hem toen als beginnend ondernemer bij de uitbesteding van dit bouwwerk was aangedaan, zat diep in zijn binnenste gegroefd en bezorgde hem ook nu nog vele jaren later, een vieze smaak in de mond. Ook toen waren in dit spel van bedrog, valse voorwendzelen en gemene malversaties de Joden de hoofdrolspelers geweest. Maar het was een bittere, leerzame les geweest. Een wreed verstoorde jongensdroom die hem nog jarenlang had achtervolgd en die hem wreed terug had geworpen in de armen van de bittere armoede.

In die kille winternacht, gezeten op een houten bankje aan de oever van de Rijn zwoer hij zichzelf, dat hem zo iets nooit meer zou overkomen. Dat principes en rechtvaardigheidsgevoel - als hij veel geld wilde verdienen en ten volle mee wilde eten uit de overvolle nazi ruif - maar nadelige ballast waren die hij hier maar liever - zonder enig gewetensbezwaar in de traag voorbij stromende rivier moest gooien. Weg met de edele gedachten!

In het vuile water van de Rijn ermee. Nu niets waard. Het was geen tijd voor principiële mensen.

'*Herr Ortsgruppenleiter*, uw taxi is er.' Ruw werd hij in zijn overpeinzingen gestoord door de huismeester die behoedzaam op de eikenhouten deur van zijn appartement klopte om hem te waarschuwen dat de door hem bestelde wagen er was. 'Het is goed Herr Schulte, ik kom er al aan,' zei hij vormelijk terug. Hij mocht de kruiperige huismeester niet. De kleine man met zijn wezelachtige gezicht was hem te onderdanig. Hij sloop de godganselijke dag, trekkend met zijn manke been, door het *Hochhaus* en liet ongevraagd aan Jan en alleman weten hoe volkomen eens hij het was met de denkbeelden van de Führer. Dat hij zich maar wat meer bekommerde om de weigerende verwarming die om onduidelijke redenen soms urenlang uitviel. Hij betaalde er verdomme maandelijks genoeg geld voor, dacht hij geërgerd.

Hij nam zijn chique trenchcoat van de kapstok, controleerde of daar ook het partijinsigne goed zichtbaar opstak en verliet gehaast zijn appartement. Hij sloot af, klemde zijn aktetas onder zijn oksel en merkte onder het naar beneden lopen dat de knopen van de regenjas met de dag merkbaar minder goed dicht gingen en dat de mantel om zijn taille langzaam maar zeker meer en meer spande. Hij was tamelijk groot en ook grof ge-

bouwd, en hij merkte hoe sluipend langzaam de kilo's vet erbij kwamen. Over onbepaalde tijd zou hij zeker corpulent zijn, zo niet dik, dacht hij gelaten. Het vaak urenlang vergaderen en de vaak copieuze diners na afloop en de minieme lichaamsbeweging die hij zich in zijn spaarzame vrije tijd gunde zouden daar zeker debet aan zijn, maar dat was nu eenmaal de prijs die hij voor zijn succes moest betalen. Als dat alles was; een nieuw kostuum, jas of wintermantel waren snel gekocht. - Geluk was met geld niet te betalen - zo zei men wel eens in de volksmond, maar diegenen die dat zeiden waren meestal de mensen die zelf geen stuiver te verteren hadden - maar het genot van de mooie dingen des levens wel. Alles had zijn prijs dacht hij tevreden toen hij glimlachend de wachtende taxi instapte. Eenmaal buiten in de frisse lucht hervond hij zich. Het felle zonlicht deed pijn aan zijn ogen. Toch hopelijk weer geen opkomende migraine, dacht bang. Dat zou nu wel heel slecht uitkomen. Hij kneep voorzichtig zijn ogen dicht, ademde eens diep door en keek de straat in die druk bezocht werd door haastige mensen. De frisse lucht die door het geopende raampje de taxi in stroomde, streefde zijn warme voorhoofd weldadig. De plaats waar hij zijn moest, het gerenommeerde Dom-Hotel, lag midden in het oude stadscentrum en de spraakzame taxichauffeur - duidelijk een rasechte *Kölsche Jung* - stuurde zijn wagen behendig over de overvolle straten en passeerde daarbij roekeloos, beurtelings links en rechts rijdend, de voortrazende stadstrams. Onophoudelijk ratelde hij in zijn onvervalst Keuls dialect door over de meest onbelangrijke dingen en vertelde hij zijn gast ononderbroken het allerlaatste stadsnieuws, maar vermeed daarbij behoedzaam alle politiek getinte onderwerpen.

Nee, de band van de gemoedelijke katholieke Keulenaren met de nazipartij was nog niet al te hecht, dacht Blom geërgerd. Daarbij moest de man toch het partijinsigne gezien hebben dat hij opvallend op zijn revers droeg. Enfin, nog niet iedereen was overtuigd van de goede bedoelingen en de grote zegeningen die de Führer het volk bracht. Daarbij was de vooruitgang in het land toch niet te overzien. Het straatbeeld leek hem, in vergelijking met enkele jaren geleden, zeer ten goede veranderd. Demonstrerende werkloze arbeiders, luie bedelaars en andere werkschuwe elementen waren uit de Duitse straten verdwenen en de mensen liepen tegenwoordig een stuk rechter, trokken daarbij hun schouders meer naar achter en blikten duidelijk zelfbewuster de wereld in.

Ruim op tijd arriveerde Blom in het Dom-Hotel. De taxichauffeur - ondanks zijn foute benemen toch een ruime fooi gevend - ging hij het hotel binnen. Het werd hoog tijd voor een eigen wagen, dacht hij verspillend. Dat spaarde geld en tijd en bovendien gaf een dergelijke prachtige Opel - maar het mocht ook een ander Duits automerk zijn - meer aanzien aan